tiwa, — wilja, nahku, nimmelt rebbase, soe nink kahro nahku, ka palke nink muido säraſt.

Nida nemma kaupliwa tük aiga rahholikult. Wõera kaupmehhe ehhitiwa hennele Tüna-jõe weren mõnd majja, kun na wõisiwa ellada nink kaupa hoita. Pärrakõrd tõiwa nemma ka ütte wagga Munka ütten, Saksamaalt, et temma Lätlaisi piddi Jummala sõnna oppetama nink hirmsaſt wäärjummala orjuſeſt risti ussu pole käändma. — Sedda teggi mees ka kige ussutawusega nink sündi kuis Apostli-teggude ramatun **16** pät. **14** wersin om kirjutetu: et Jummal ka Lätlaste sean mõnnele sõant awwas, et nemma tähhele panniwa, mes Jummala mees, kel nimmi olli Meinhard, üttel, — ja paljo neide sean laſkſiwa henda risti. Ent om ka kirjutetu, et armooppuse juttus, kohhe ta tullep, tuld nink waino pallama läüdap nink et temma innemiſt tülli weap wasta temma essa, nink tüttart wasta temma emma nink minnijat wasta temma ämma (Matt. **10**, 35). Se sõnna om nida mõista: kui mõnne omma usklikus sanu Jummala sõnnale, — sis nemma säedwa ka omma ello temma pärra nink heitwa mahha hennesest türakuſt nink lihhaliko himmo, liigjomiſt, liigsõmiſt nink hirmsat wäärjummala orjuſt (**1** Peetri **4**, 3. 4). Seſt pahhanewa tõise, kea Jummala sõnna ärrapõlgwa, — et neide welle ennamb ei tahha neidega ütten eddesi ellada ilmkõrratun kurjan ellun. Nida olli ka Lätlastega tol ajjal luggu. Nõ, kea pagganis jäijewa, tõssiwa sure wihhaga neide wasta ülles, kea hennaſt olliwa risti ussu pole käändnu, — nink tõssi suur tüllitsemine. Juſt sel ajjal piddi wagga Meinhard ärrakoolma — nink et paljo Lätlaſt olli jubba risti-usku wõtnu nink et paljo Saksa-rahwaſt sinna olli assunu, sis kutsuti tõiſt piiskopit, nimmi olli Perthold. — Sesamma mõttel wäe-kaupa pagganide wäkke ärraajjada nink wõ-

ristitu Lätlastega nink mõnne tuggewa Saksama-meestega mõeka kätte et temma pagganid ärrawäras.

Ta tõ es olle kül Õnnisteggija mele pärraſt nink sepärraſt om Jummal Pertholdile näütnu, et kes mõeka wõttap, mõegoga hukka saap. Seſt Jummal laſk sündida, et taplusen hobben, Piiskop säljan, tuhhat nelja wainlaste sekka karras; — nink et paggana-ussu Lätlase tedda ärratappiwa. — Sis kutsuti kolmas piiskop Saksamaalt, Albert nimmi, kindma sõamega nink targa päga mees. Se wõt ette ütte kinni-lina ehhitada, kun temma pagganide wasta henda wõis hoita. **1200**. ajjastajal pärran Kristuse sündimise, — se om **656** ajjastaja eest, ehhit temma lina Tüna-jõe weren nink nimmit tedda Rija linas. Melles temma linale juſt sedda nimme pand, sedda ei tija meije nüüd ennamb. Piiskop Albert laſk kõrgid müre lina ümbre nink mõnne kerriko temma sissen ehhitada, ka hennele ehhit temma ütte kindmat majja ehk Lossi nink kuts Saksamaalt waſtse lina sisse paljo koddanikuid, et na sääl hantwärgi-tööd tees nink kauples. Nidade kaswi-Rija liin pea sures linas, kelle ülle pärran Alberti surma (temma koli **1228** ajjastajal) piiskopi kui würsti wallitsiwa. — Kuis piiskop Albert ka paljo tuggewid sõamehhi Saksamaalt tõije, kuis temma neide abbiga kük kolm rahwaſt om ärrawäärdnu, kea Liiwlandi-maal elliwa, Lätlaisi, Liwi nink Ma-rahwaſt, nink kuis temma neid sundmise wisil nink wäggisi risſt nink neide paggana wäärjummala-orjuſt ärrahäet, kuis sis ka muid linu Liiwlandi-maal ehhiteti, — neide sean eddimält Tarto ja Wõnno, Willandi ja Tallina-liin, sedda wõime tõinekõrd juttustada, kui sa muido himmustat sedda kuulda. — Rijan piddiwa piiskopi pea ommaſt wõimuſeſt nink awwuſt ossa andma wõerile würstele nink pälikuile, keddi nemma olliwa Saksamaalt sisſekutsnu nink kelle abbiga nemma sedda

Ma-rahwa Kalender 1856, lk. 15